

Stowarzyszenie Unia Literacka
ul. Krakowskie Przedmieście 87/89
00-079 Warszawa
unia@unialiteracka.pl

Warszawa, 20 sierpnia 2025 r.

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego
Hanna Wróblewska
ul. Krakowskie Przedmieście 15
00-071 Warszawa
dpaif@kultura.gov.pl

Stanowisko Stowarzyszenia Unia Literacka zgłoszone w ramach konsultacji publicznych w sprawie projektu rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 23 lipca 2025 r., zmieniającego rozporządzenie w sprawie określenia kategorii urządzeń i nośników służących do utrwalania utworów oraz opłat od tych urządzeń i nośników z tytułu ich sprzedaży przez producentów i importerów.

Szanowni Państwo,

z wielką radością przyjęliśmy ogłoszenie projektu rozporządzenia rozszerzającego listę tzw. „czystych nośników”, o co od lat apelujemy razem z całym środowiskiem twórczym w Polsce. Jako twórczynie i twórcy literatury apelujemy szczególnie, ponieważ w przeciwieństwie do koleżanek i kolegów z branży muzycznej i filmowej, funkcjonowaliśmy do tej pory poza systemem kompensacji, tak jakby literatury w formie plików, książek elektronicznych oraz audiobooków nie dotyczyły przepisy dotyczące dozwolonego użytku. Uwzględnienie naszych środowisk przyjmujemy zatem z zadowoleniem i wdzięcznością, a aktualizację listy urządzeń i nośników za niezbędne, oczywiste i sprawiedliwe dostosowanie już funkcjonujących mechanizmów do zmieniającej się rzeczywistości.

W ramach konsultacji publicznych zgłaszamy następujące uwagi:

1. Na liście urządzeń brakuje czytników książek elektronicznych. Z uwagi na ich przeznaczenie – służą wyłącznie do korzystania z utworów słownych – 100 proc. opłaty uzyskanych od tych urządzeń powinno zostać przeznaczony na część „Reprografia”.
2. Zwracamy uwagę, że art. 20 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych stawia autorów utworów słownych w gorszej sytuacji, niż autorów utworów muzycznych lub wizualnych – aż 50 procent kwoty uzyskanej z tytułu opłat ze sprzedaży urządzeń reprograficznych

przypada wydawcom. Tymczasem od pewnego czasu toczy się dyskusja na temat nierównego podziału zysków między autorów i inne podmioty rynku książki. Podkreślono to między innymi w powstałym na zamówienie Instytutu Książki w 2024 r. raporcie *Jeszcze książka nie zginęła?*. Dodajmy do tego, że postępujące szybko zmiany dotyczące wykorzystania sztucznej inteligencji w pierwszej kolejności uderzyły w nasze środowisko, dostarczając treści wydawcom, a zabierając pracę polskim artystkom i artystom tworzącym i tłumaczącym teksty. Biorąc pod uwagę, że MKiDN uzasadnia zmianę rozporządzenia potrzebą wsparcia polskich twórców, apelujemy o przygotowanie rozporządzenia w ten sposób, aby – wzorem wynagrodzeń za wypożyczenia biblioteczne (PLR) – dzielić wpływy z opłaty w proporcji 25/75 – 25 proc. dla wydawców, 75 proc. dla twórców, oraz o przyszłą nowelizację ustawy w sposób, który to odzwierciedli.

3. Rozumiemy, że wskazanie w projekcie rozporządzenia konkretnych organizacji zbiorowego zarządzania ma przyspieszyć rozpoczęcia poboru opłat. Niemniej wnosimy o to, aby – na podobieństwo wyboru organizacji obsługującej wypłatę wynagrodzeń za wypożyczenia biblioteczne – wyłonić obsługujący część „Reprografia” OZZ w drodze konkursu.

Prośbę naszą motywujemy w następujący sposób:

Od lat zgłaszamy uwagi do jakości obsługi systemu wynagrodzeń bibliotecznych przez SAIW Copyright Polska. W oczach twórczyn i twórców literatury organizacja ta nie radzi sobie należycie z powierzonymi jej zadaniami. Nasze apele o zreformowanie i zwaloryzowanie systemu spotykały się z całkowitym brakiem zainteresowania i wsparcia ze strony tej organizacji, a wieloletnia bierność Copyright Polska, choćby w sprawie niereprezentatywności listy badanych bibliotek, wykluczyła wielu z nas z podziału wynagrodzeń.

SAIW Copyright Polska jest – jak nazwa wskazuje – stowarzyszeniem autorów i wydawców. Niemniej do tej pory opłatę reprograficzną dzieliło jedynie między wydawców. Obawiamy się, że w sytuacji wspomnianej już dysproporcji sił i środków między wydawcami i autorami, organizacja nie stojąca bezwarunkowo po stronie twórców nie zadba właściwie o nasze interesy.

Nasze środowisko nie ma więc przekonania, że SAIW Copyright Polska jest najlepszym kandydatem do obsługi części „Reprografia” i apeluje o wyznaczenie OZZ w drodze konkursu. Jeśli organizacja ta potwierdzi w ten sposób swoje przygotowanie do pełnienia nowych zadań, zaakceptujemy ten wybór, lecz wskazanie jej w rozporządzeniu bez takiej weryfikacji uznajemy za bezzasadne i potencjalnie szkodliwe dla twórców i twórczyn literatury.

Z wyrazami szacunku,

Zygmunt Miłoszewski
członek zarządu

Grzegorz Piątek
sekretarz zarządu

